

Metody hodnocení výživy

Mgr. Marie Šubrtová

Státní zdravotní ústav Praha,
Odbor hygieny výživy a bezpečnosti potravin
Palackého 3a, 612 42 Brno

Spotřeba potravin

- množství zkonsumovaných potravin a nápojů
- je měřena kvantitativně, kvalitativně nebo frekvenčně, individuálně nebo za menší skupiny
- Synonymum: příjem potravin, dietetický přívod
- Food consumption, food intake, dietary intake

Cíle (1)

- **Plánování výživy a nutriční politika**
 - cílem je získat podklady o celostátní, případně regionální nabídce a spotřebě potravin,
 - slouží k výpočtu spotřeby jednotlivých komodit „per capita“,
 - získaná data dokladují nabídku, dostupnost, nikoliv skutečný přívod jedince.
- **Zjišťování vztahu výživy a zdraví, hodnocení výživového stavu**
 - sledují určité ukazatele zdravotního stavu, u kterých lze předpokládat, že mají vztah k vybraným složkám výživy a stravování,
 - metody musí být cíleně zaměřeny, nezbytný je vhodný výběr sledované skupiny.

Cíle (2)

- **Odhad expozice**

- zjištění dávky cizorodých látek a pravděpodobnostní hodnocení expozice populace

- **Vyšetření adekvátnosti příjmu u populačních skupin**

- cílem je získání dat o výživové spotřebě členů určité skupiny,
- údaje jsou dále srovnány s referenčními hodnotami.

- **Hodnocení výživové výchovy a vzdělání, nutričních intervencí a výživových programů**

- cílem je zhodnotit účinnost výživové výchovy pomocí zjištění výživové spotřeby před započítáním a po ukončení výchovného programu.

Spotřeba potravin

Národní úroveň

Úroveň domácností

Individuální spotřeba potravin

Metody hodnocení výživy

Nepřímé metody

Individuální spotřeba potravin

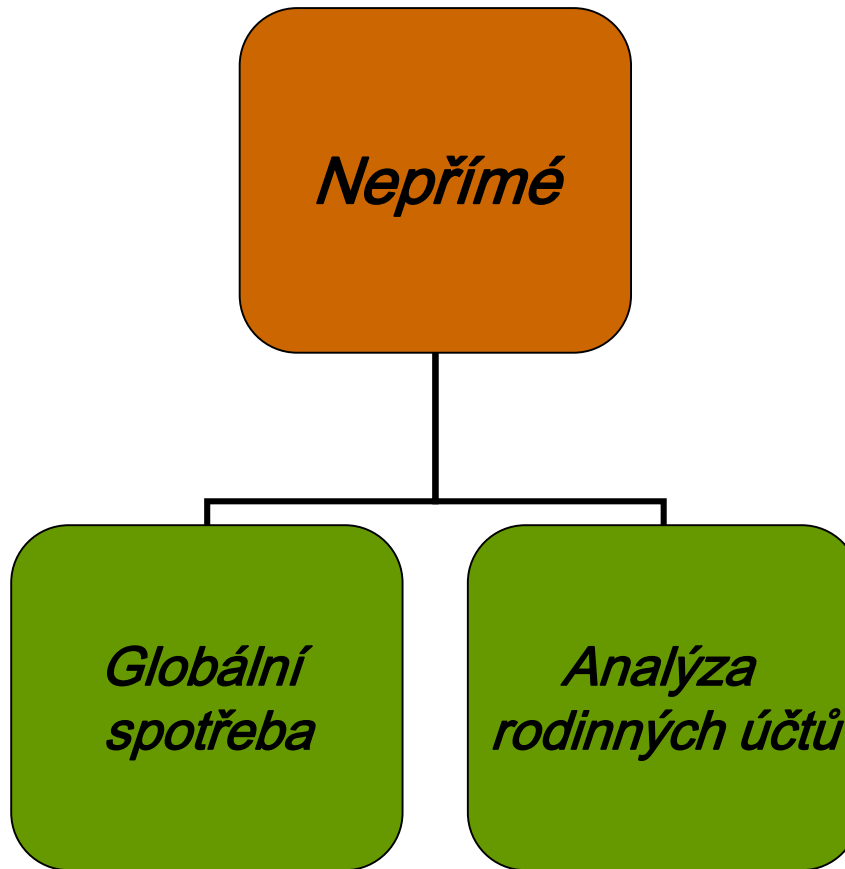

Metody hodnocení výživy

Nepřímé metody

Přímé metody

Metody hodnocení výživy:

Globální spotřeba

- **Celostátní bilance potravin**

- vychází z dat popisujících **zdroje** (zemědělská a průmyslová výroba, dovoz potravin, obchodní zásoby, mezinárodní potravinová pomoc),
- dále se vyhotoví **údaje o spotřebě těchto zdrojů** (o prodeji, ztrátách, vývozu, výrobní spotřebě, samozásobení, konečných zásobách v obchodech a formách veřejného stravování).
- data dostupná na stránkách ČSÚ

- ***Food balance sheets***

- metoda FAO
- = (výroba + dovoz (včetně potravinové pomoci) + zásoby) - (export + zpracování pro jiný než potravinářský účel, setba + ztráty)
- vyjadřuje spotřebu v jednotkách množství na hlavu a rok, v odhadu příjmu základních nutrientů na hlavu a den,
- metoda dobře mezinárodně srovnatelná.

country	item	element	year
Czech Republic	Alcohol, Non-Food	Total Population - Both sexes	2005
Czechoslovakia	Apples	Production Quantity	2004
Denmark	Aquatic Animals, Others	Import Quantity	2003
Djibouti	Aquatic Plants	Stock Variation	2002
Dominica	Bananas	Export Quantity	2001
Dominican Republic	Barley	Domestic supply quantity	2000
Ecuador	Beans	Feed	1999
Egypt	Beer	Seed	1998
El Salvador	Beverages, Alcoholic	Processed	1997
Eritrea	Beverages, Fermented		1996

nested by:

Y1-axis:

Y2-axis:

X-axis:

units | flags | codes | download | settings | print

selected parameters [show/hide]

Tab. 1 Spotřeba potravin a nealkoholických nápojů (na obyvatele a rok)

Consumption of food and non-alcoholic beverages (annual per capita averages)

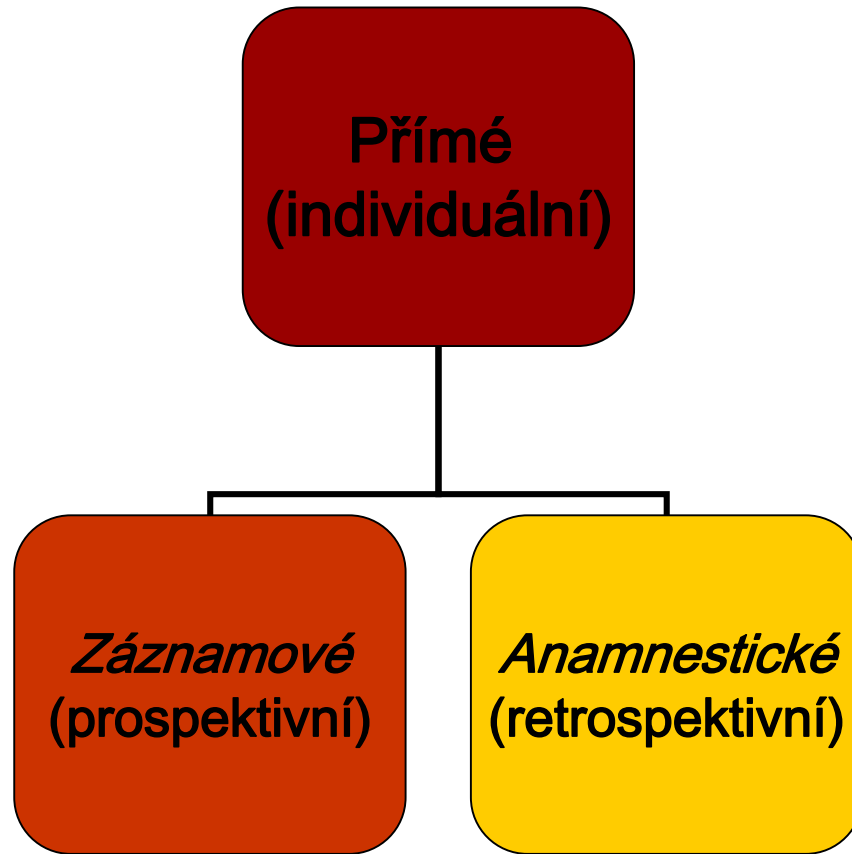
01	POTRAVINY A NEALKOHOLICKÉ NÁPOJE	Měrná jednotka Unit	2000	2001	2002	2003	2004	2005
01.1	POTRAVINY							
01.1.1	PEKÁRENSKÉ VÝROBKY, OBILOVINY							
	Obiloviny v hodnotě zrna	kg	136,3	137,4	145,8	142,3	142,4	136,3
	pšenice	kg	113,8	112,4	120,0	116,6	116,9	112,4
	žito	kg	13,8	16,3	16,9	17,0	17,1	16,3
	kukuřice	kg	1,1	1,1	1,0	0,9	0,9	0,9
	ostatní obiloviny	kg	3,2	3,2	3,1	2,8	2,9	2,8
	rýže	kg	4,6	4,4	4,8	5,0	4,6	4,6
	Obiloviny v hodnotě mouky	kg	104,7	107,0	113,8	110,9	110,2	106,6
	pšeničná mouka	kg	86,6	87,7	93,7	91,0	91,2	87,7
	žitná mouka	kg	11,1	12,5	13,0	12,9	12,9	12,5
	kroupy, ječná krupice, ovesné vločky	kg	1,4	1,4	1,3	1,2	0,7	0,7
	ostatní mouky	kg	1,0	1,0	1,0	0,8	0,8	0,8
	rýže	kg	4,6	4,4	4,8	5,0	4,6	4,6

Globální spotřeba – data ČSÚ

Analýza rodinných účtů

- Household budget survey – angl.
- Vychází ze sledování spotřeby na úrovni domácností.
- Panel zpravodajských domácností vede záznam všech příjmů a vydání (v ČR po dobu jednoho měsíce).
- Zapisuje se množství a cena pořízených potravin. V úvahu se berou nejen nakoupené potraviny, ale i dary, naturální spotřeba.
- Data se uvádějí na „průměrnou osobu“. Nelze zjistit distribuci potravin mezi členy domácnosti.
- Problémem jsou obvykle pokrmy konzumované mimo domácnost, nákupy do zásoby.
- Zjišťují se socio-ekonomické údaje o domácnosti – sociální skupina, počet členů, vzdělání, zaměstnání.
- Aktuální data z analýzy rodinných účtů lze nalézt na internetových stránkách ČSÚ

Metody hodnocení výživy:

RETROSPEKTIVNÍ METODY

❖ 24hodinový recall

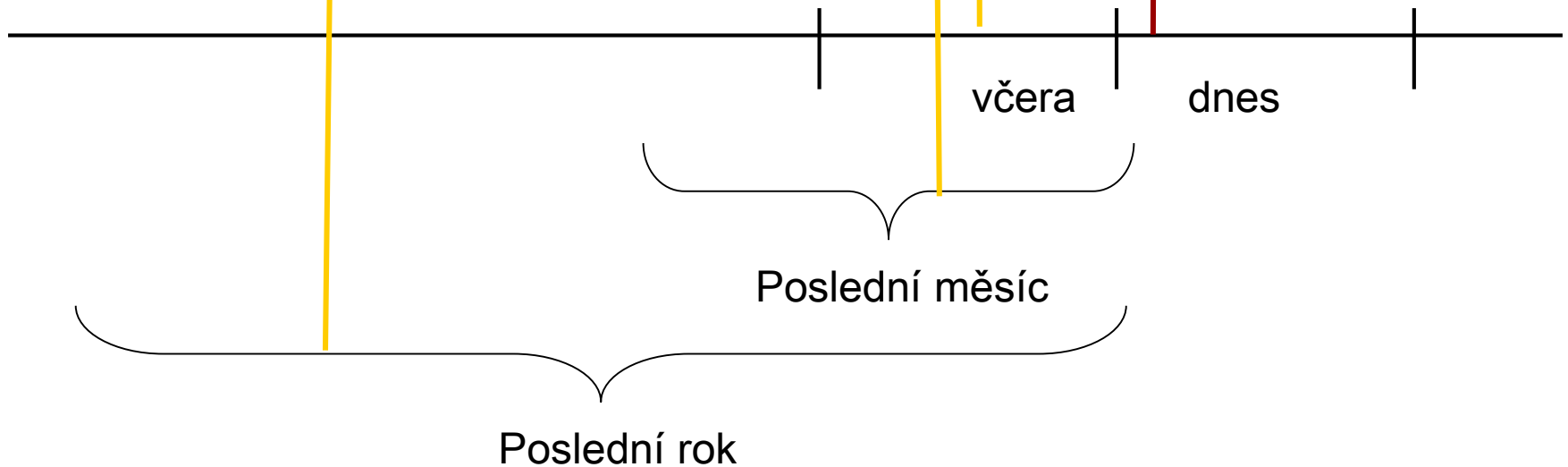
❖ Výživová anamnéza

❖ Metoda zjišťování
výživové frekvence

PROSPEKTIVNÍ METODY

❖ Metoda
dvojitých porcí

❖ Metody
záznamové

Prospektivní metody (1)

METODA DVOJITÝCH PORCÍ

(duplicate portion analysis)

- respondent váží a zaznamenává vše, co v daný den zkonsumoval. Porce odpovídající sněženému množství jsou uchovány a použity k analýze.

Výhoda: nezávislost na tabulkách nutričního složení, přesné informace o nutričním složení potravy

Nevýhody: finanční i pracovní náročnost

- použití u krátkodobých klinických studií s malým počtem osob

Prospektivní metody (2)

ZÁZNAM S POMOCÍ VÁŽENÍ / METODA ZÁZNAMU ODHADEM

(*weighed food record/estimated food record*)

- respondent zaznamená vše, co v daný den konzumoval
- velikost porce váží/odhaduje za použití různých pomůcek a vzorů (atlas porcí, běžné kuchyňské nádobí)
- v případě záznamu s pomocí vážení může být v některých případech vážení provedeno druhou osobou.
- délka záznamu 1 - 7 dní

Prospektivní metody (3)

ZÁZNAM S POMOCÍ VÁŽENÍ/METODA ZÁZNAMU ODHADEM (*weighed food record/estimated food record*)

Výhody: přesnost, minimalizace chyb způsobených
zapomínáním/možnost použití u velkého počtu osob

Nevýhody: metoda zatěžující respondenta, riziko změny
výživových zvyklostí (balené potraviny),
účastní se respondenti vysoce motivovaní
/chyby související s odhadem velikosti porcí

Retrospektivní metody (1)

VÝŽIVOVÁ ANAMNÉZA, výživové zvyklosti (*diet history*)

- slouží k zhodnocení obvyklých výživových zvyklostí, týká se delšího období v minulosti

Výhody: popis dlouhodobého a pro danou osobu charakteristického typu výživy

Nevýhody: méně podrobné informace, data nemohou být použita pro odhad akutního rizika

Retrospektivní metody (3)

24HODINOVÝ RECALL

- nejčastěji používaná metoda, standard EU
- respondent je dotazován na všechny potraviny a nápoje, které zkonsumoval v předešlém dni včetně jejich množství,
- provádí se formou interview – řízený rozhovor (osobně nebo telefonicky),
- respondent by neměl předem vědět, který den bude dotazován (tendence měnit své stravovací návyky),
- není vhodný pro menší děti a osoby v pokročilém věku (nutná spolupráce subjektu).

24HODINOVÝ RECALL

Dotazování je několikaetapové:

- základní informace o zkonsumovaném jídle,
- upřesnění získaných informací,
- zjišťování zkonsumovaného množství,
- připomenutí běžně konzumovaných potravin, typických pro určitou věkovou skupinu (fáze oživení paměti)

Výhody: minimální ovlivňování stravovacích zvyklostí
dotazovaných

Nevýhody: vysoké nároky kladené na tazatele,
obvyklou spotřebu (usual intake) nelze
postihnout pouze jednodenním recellem

SISP - sběr dat

0875

2121

GfK Praha, s.r.o. Všeckné změny, rozmnožování a šíření této tiskoviny i jakékoliv její části podléhají výslovnému souhlasu SZÚ-CHPR ZAKÁZKA č. 145.360/545.360

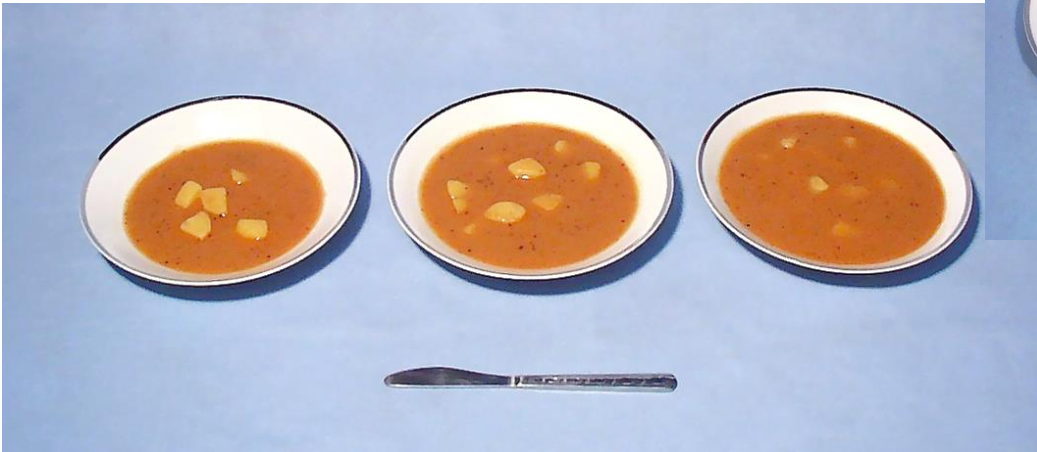
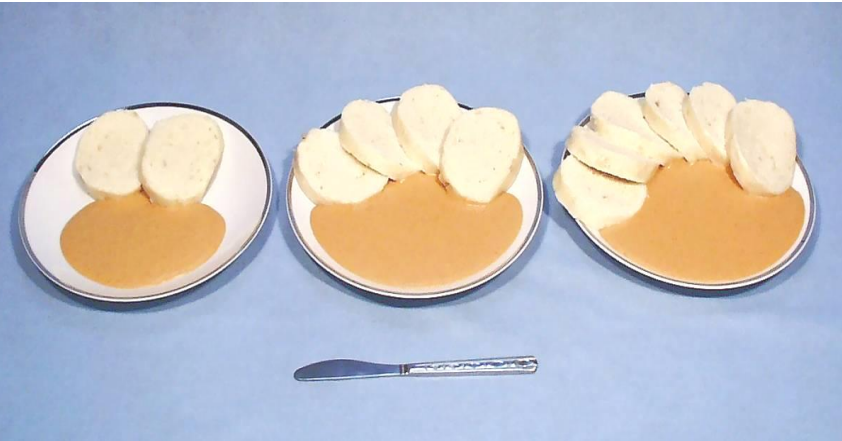
C. adresního/kvítního listu: 07505	Číslo tazatele: 60250057	Číslo adresy: 03	Datum rozhovoru: 02.01.2004	Den rozhovoru:						
				Po	1	St	3 (Pá)	5	Ne	7
				Út	2	Čt	4 (So)	6		

ČÁST A - ZÁPIS ZKONZUMOVANÝCH POTRAVIN

Poř. č.	Seznam potravin	Čas	Příležitost	Popis jídla/nápoje	Doplňky a příměsi	Množství ks/l	Množství g	Místo	Zdroj
1	CORNFLAKERS	900	S	CORNY + JOGURT			100g	D	K
2	JOGURT	900	S	JOVO-HIX			400g	D	K
3	KAKAO	900	S	KAKAOVÝ PRAŠEK + MLÉKO	CUKR	0,3L		D	K
4	ZNOJEMSKÁ PEČENĚ	1200	O			ATLAS	120+45g	D	VP
5	RÝŽE VAŘENÁ	1200	D			ATLAS	150g	D	K
6	DOBŘÁ VODA	1210	O	PERLIVA		0,2L		D	K
7	TYČINKA MÚSLI	1400	SV	JABLEČNO, OŘÍŠKOVÁ		2 ks		D	K
8	BREP BILÝ	1430	SV	VĚŠÍ	ATLAS	1 ks	200g	D	K
9	DOBŘÁ VODA	1440	SV	PERLIVA		0,2L		D	K
10	BURÁKY	1600	SV	ŠOLENE			200g	D	K
11	DOBŘÁ VODA	1605	SV	PERLIVA		0,2L		D	K
12	JOJO ŽIZÁLKY	1610	SV	BOHONŮ			100g	D	K
13	BAGETA	1900	V	OBLZE NA (SYR, ŠUNK. SALÁM)		ATLAS	75g	D	K

Příležitost: snídaně (S) svačina (SV) oběd (O) večeře (V) druhá večeře (V2) Místo: domácnost (D) restaurace (RE) pracoviště (P) jídelna (J) rychlé občerstvení (RO) Zdroj: vlastní produkce (VP) koupeno (K)

❖ použití strukturovaného dotazníku a pomůcek pro určování velikosti porcí

Usual intake (obvyklá spotřeba)

- ≠ aktuální spotřeba
- dlouhodobý průměrný přívod nutrientů nebo potravin,
- výpočet je založený na odhadu pravděpodobnosti konzumace určitých potravin a obvyklého zkonsumovaného množství, je zohledňována i interindividuální a intraindividuální variabilita,
- význam má hlavně v případech, kde je velká variabilita v přívodu (ovoce a zelenina, vit. C)
- UI lze vypočítat z dvoudenního 24HR interpretace výsledků z krátkých studií bez určité korekce může být zavádějící a matoucí.

Přívod vitamínu A u dívek 15 - 17 let ($\mu\text{g}/\text{den}$)

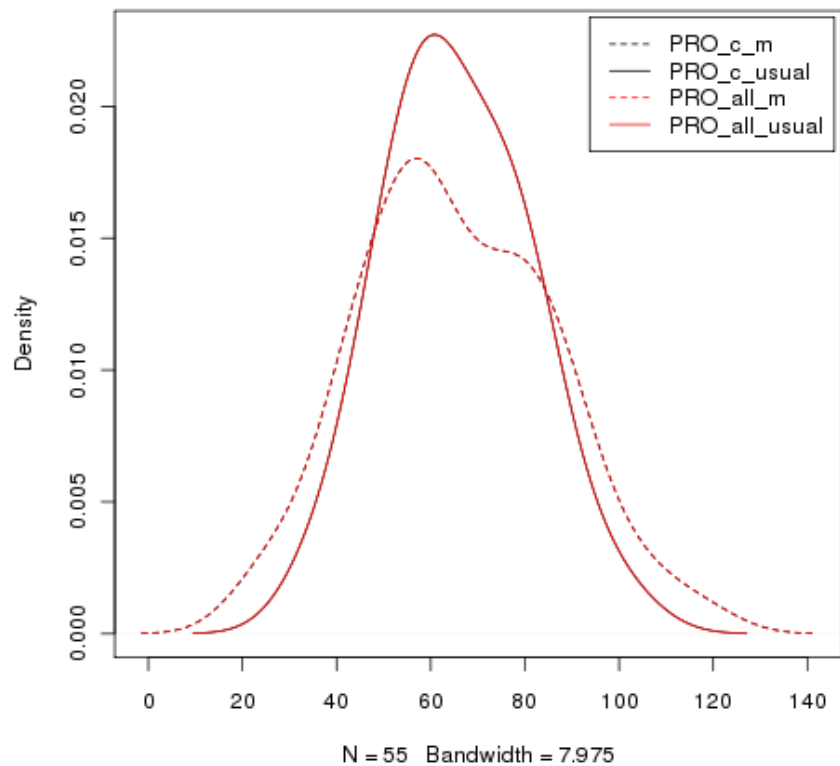
	N	Mean	sd	Kurt	Ske w	5%	10%	25 %	50 %	75%	90%	95%
VITA_all_m	55	1135	1786	42	6,4	380	443	559	819	1172	1488	2128
VITA_all_us ual	55	1015	457	15	3,1	554	607	753	935	1131	1449	1682

Přívod bílkovin u dívek 15 - 17 let (g/den)

	N	Mean	sd	Kurt	Ske w	5%	10%	25%	50%	75%	90%	95%
PRO_all_m	55	65	21	0,44	0,21	29	41	52	63	80	92	104
PRO_all_usual	55	65	15	0,46	0,18	39	48	56	63	76	85	94

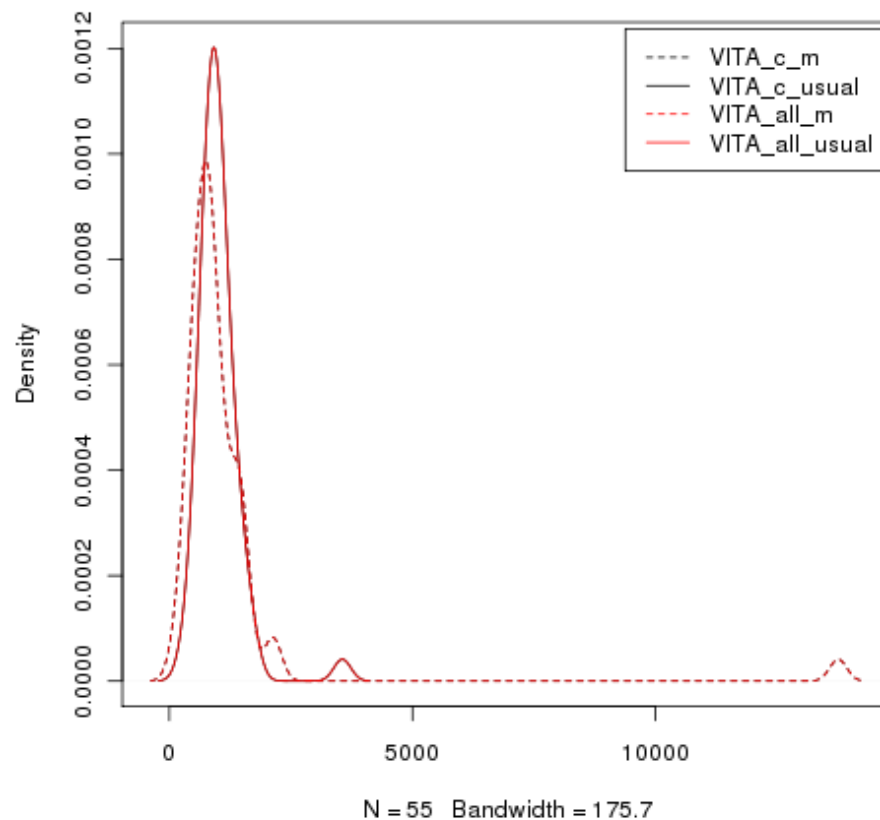
Distribuce přívodu bílkovin u dívek 15 - 17 let

Density plot for MAKROS2_out VEKCAT 4

Distribuce přívodu vitamínu A u dívek 15 - 17 let

Density plot for MIKRS2_out VEKCAT 4

Hodnocení výživy v populaci

- Data o spotřebě potravin
(např. národní data zjištěná na individuální úrovni)

- Nutriční složení potravin
(databáze nutričního složení potravin)

- Stanovení přívodu nutrientů
(střední hodnota, variabilita, distribuce přívodu)

- Srovnání s doporučením
(FBDG, referenční hodnoty přívodu nutrientů)

SISP - zpracování dat

❖ převedení do elektronické podoby, kódování dat

❖ stanovení obvyklého přívodu nutrientů:

NUTRIKOD	CODE	IGR	SIGR	NÁMČZ	DIAČZ	NÁMENG	NCCODE	NINAMEČZ	EFSAGR	EFSASGR	EFG
1	A	1		maso hovězí	maso hovězí	beef		maso hovězí			
2	A	1		maso hovězí přední bez kostí	maso hovězí přední bez kostí	beef, fore part without bones		maso hovězí			
3	A	1		maso hovězí přední s kostí	maso hovězí přední s kostí	beef, fore part with bones		maso hovězí			
4	A	1		maso hovězí zadní	maso hovězí zadní	beef, hind part		maso hovězí			
5	A	1		maso telecí	maso telecí	veal		maso hovězí			
6	A	2		maso vepřové	maso vepřové	pork		maso vepřové			
7	A	2		maso vepřové bok	maso vepřové bok	pork, flank		maso vepřové			
8	A	2		maso vepřové hlava	maso vepřové hlava	pork, head		maso vepřové			
9	A	2		maso vepřové kuleň	maso vepřové kuleň	pork, knee		maso vepřové			
10	A	2		maso vepřové kotleta	maso vepřové kotleta	pork, chops		maso vepřové			
11	A	2		maso vepřové křivočice	maso vepřové křivočice	pork, neck		maso vepřové			
12	A	2		maso vepřové kýta	maso vepřové kýta	pork, ham		maso vepřové			
13	A	2		maso vepřové nožičky	maso vepřové nožičky	pork, trotters		maso vepřové			
14	A	2		maso vepřové plec	maso vepřové plec	pork, shoulder		maso vepřové			
15	A	2		maso vepřové zebra	maso vepřové zebra	pork, spare ribs		maso vepřové			
16	A	3		maso jehněčí	maso jehněčí	lamb		maso skopové			
17	A	3		maso skopové	maso skopové	mutton		maso skopové			
18	A	4		koňské	koňské	rabbit		maso skopové			
19	A	4		maso koňské	maso koňské	horse meat		maso koňské			
20	A	4		zvěřina	zvěřina	game		zvěřina			
21	A	5		maso mleté	maso mleté	minced meat		maso mleté			
22	A	6		drůbky	drůbky	tips		8 ušňosti hovězí			
23	A	6		játra hovězí	játra hovězí	beef liver		8 ušňosti hovězí			
24	A	6		játra vepřová	játra vepřová	pork liver		9 ušňosti vepřové			
25	A	6		jazyk hovězí	jazyk hovězí	ox-tongue		8 ušňosti hovězí			
26	A	6		jazyk vepřový	jazyk vepřový	pork tongue		9 ušňosti vepřové			
27	A	6		kostí hovězí	kostí hovězí	beef bones		8 ušňosti hovězí			
28	A	6		kostí vepřové	kostí vepřové	pork bones		9 ušňosti vepřové			
29	A	6		leděny hovězí	leděny hovězí	beef kidney		8 ušňosti hovězí			
30	A	6		leděny vepřové	leděny vepřové	pork kidney		9 ušňosti vepřové			
31	A	6		mozek vepřový	mozek vepřový	pork brain		9 ušňosti vepřové			
32	A	6		ostatka hovězí	ostatka hovězí	rest		8 ušňosti hovězí			
33	A	6		srdce hovězí	srdce hovězí	beef heart		8 ušňosti hovězí			
34	A	6		srdce vepřové	srdce vepřové	pork heart		9 ušňosti vepřové			
35	A	6		příče vepřové	příče vepřové	pork lung		9 ušňosti vepřové			
36	A	6		krev vepřová	krev vepřová	pork blood		9 ušňosti vepřové			
37	B	1		drůbež	drůbež	poultry		12 slapice			
38	B	1		kurč	kurč	chicken		10 kuře			
39	B	1		maso kuřecí	maso kuřecí	chicken meat		11 maso kuřecí			
40	B	2		slapice	slapice	hen		12 slapice			
41	B	3		husa	husa	goose		13 husa			
42	B	4		kachna	kachna	duck		14 kachna			
43	B	5		kuřa	kuřa	turkey		15 maso kuřa			
44	B	5		maso kuřa	maso kuřa	turkey meat		16 maso kuřa			
45	B	6		drůby drůbeží	drůby drůbeží	poultry offal		16 drůby drůbeží			
46	B	6		játra drůbeží	játra drůbeží	poultry liver		16 drůby drůbeží			
47	B	7		hamburger drůbeží	hamburger drůbeží	chicken burger		17 sekána drůbeží			
48	B	7		klobásky drůbeží	klobásky drůbeží	poultry sausage		10 párky drůbeží			

zjištěné hodnoty spotřeby potravin

x

údaje o nutričním složení potravin

- použití kompilované tabulky nutričního složení potravin, která vycházela především z dostupných českých a slovenských zdrojů

Tabulky výživových hodnot

- slouží k převedení získaných dat o potravinách na hodnoty přijatých živin,
- nezbytná je aktualizace dat, úprava cizích tabulek a ne pouze přejímání beze zbytku,
- je potřeba zjistit, v jakém formátu jsou uvedené hodnoty („jak nakoupeno“ nebo „jak snědeno“),
- v ČR jsou k dispozici Potravinové tabulky vydány v roce 1993 Společností pro výživu.

Nutrition Facts Serving Size : 100g	White Rice	Jasmine Rice	Brown Rice	Glutinous Rice
Amount per serving				
Calories	361	355	362	355kcal
Moisture (water)	10.2	11.9	11.2	11.7g
Total Fat	0.8	0.7	2.4	0.6 g
Dietary Fibre	0.6	0.8	2.8	0 g
Calcium	8	5	12	7 mg
Prosphorus	87	65	255	63 mg
Potassium	111	113	326	0 mg
Sodium	31	34	12	0 mg
Vitamin B1	0.07	0.12	0.26	0.08 mg
Vitamin B2	0.02	0.02	0.04	0.03 mg
Niacin	1.8	1.5	5.5	1.8 g
Protein	6	6.1	7.4	6.3 g
Carbohydrates	82.0	81.1	77.7	81.0

Nacházíte se zde: [Úvodní stránka](#) » [Potraviny](#) » [Mandle](#)

- ▶ [Úvodní stránka](#)
- ▶ [Vyhledávání potravin](#)
- ▶ [Dokumentace k databázi](#)
- ▶ [EuroFIR](#)
- ▶ [Odkazy](#)
- ▶ [Kontakty](#)

FCDB ID 0087

Mandle

Almonds, raw

Amygdalus communis L.

Popis potraviny kódy [LanguaL](#)

[A0260](#) [A0455](#) [A0629](#) [A0652](#) [A0703](#) [A0732](#) [A0823](#) [A1005](#) [A1239](#)
[A1282](#) [B1272](#) [C0135](#) [E0150](#) [F0003](#) [G0003](#) [H0001](#) [J0003](#) [K0003](#)
[M0001](#) [N0001](#) [P0024](#)

[Zobrazit přiřazené deskriptory](#)

Obsah ve 100 g jedlého podílu

Koeficient pro jedlý podíl 0.49

Název nutrientu	Kód EuroFIR	Jednotka	Hodnota	Citace
Nutrienty základní				
Energie kJ	ENERC	kJ	2520	00012
Energie kcal	ENERC	kcal	609	00012
Bílkoviny celkové	PROT	g	20.2	00001 , 00002
Dusík celkový	NT	g	3.9	00012
Lipidy celkové (tuky)	FAT	g	52.7	00001 , 00002
Sacharidy celkové	CHOT	g	19.5	00012

Chyby při stanovení individuální spotřeby

Misreporting – úmyslné či neúmyslné snižování (under-reporting) nebo zvyšování (over-reporting) hodnot spotřeby potravin.

Determinanty ovlivňující výskyt misreportingu:

- BMI
- Věk, pohlaví
- Socioekonomický status a vzdělání
- Výživové zvyklosti
- Psychologické faktory
- Životní styl
- Odhad velikosti porce

Metody zjišťování misreportingu:

- *Goldberg cutoff*
 - nejčastěji používaná metoda k identifikaci misreporterů,
 - rovnice, pomocí níž lze vypočítat hraniční hodnoty (cutoff values),
 - srovnání EI/BMR,
 - velikost cutoff limitu závisí na velikosti souboru, délce trvání šetření, fyzické aktivitě respondentů (míra tělesné aktivity je nejčastěji uvažována jako „sedavý způsob života“) a BMR (bazální metabolický výdej).

Kritická místa, problémy

- ❖ Výběr reprezentativního vzorku populace
- ❖ Výběr odpovídající metody zjišťování spotřeby potravin s ohledem na cíle studie
- ❖ Tabulky nutričního složení potravin
- ❖ Software pro záznam a kódování spotřeby potravin a pro statistickou analýzu dat
- ❖ Kontrola kvality ve všech fázích průzkumu
- ❖ Finanční náklady a nároky na personální zajištění a organizaci

Použitá literatura, odkazy ...

- Kleinwächterová, H., Brázdová, Z. *Výživový stav člověka a způsoby jeho zjišťování*. Brno, 1992
- Geissler, C., Powers, H. *Human nutrition, 11th edition*. Elsevier, 2005
- Provazník, K. a kol. *Manuál prevence v lékařské praxi II*. Praha, 1995
- <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/3004-09>
- <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/3001-09>
- <http://faostat.fao.org/site/368/DesktopDefault.aspx?PageID=368>
- Centrum pro databázi složení potravin
<http://www.czfcdb.cz/>
- USDA National Nutrient Database:
<http://www.nal.usda.gov/fnic/foodcomp/search/>

Obecné principy pro sběr národních dat o spotřebě potravin vzhledem k celoevropskému průzkumu výživy

European Food Safety Authority

EFSA Journal 2009; 7(12):1435

GUIDANCE OF EFSA

General principles for the collection of national food consumption data in the view of a pan-European dietary survey¹

European Food Safety Authority^{2, 3}

European Food Safety Authority (EFSA), Parma, Italy

<http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal.htm>

- ❖ Obsahuje obecné principy pro sběr dat o spotřebě potravin použitelných pro stanovení přívodu nutrientů i hodnocení zdravotního rizika
- ❖ Způsob zajištění výběru reprezentativního vzorku populace na národní úrovni
- ❖ Sběr dat: **2 nezávislé dny** (non-consecutive days),
metoda: **24h recall – dospělí, záznam – děti**
- ❖ Pomůcky: použití atlasu porcí potravin a dalších pomůcek pro stanovení množství zkonsumovaných potravin, požadavky na software pro sběr dat
- ❖ Doporučení pro sběr dalších informací:
FFQ, detailní údaje o výrobcích, konzumace doplňků stravy, antropometrické údaje (hmotnost, výška), úroveň fyzické aktivity

Projekt PANCAKE

- Pilot study for the Assessment of Nutrient intake and food Consumption Among Kids in Europe.

- ❖ Cíl - vytvořit, otestovat a zhodnotit nástroje a postupy využitelné v budoucí celoevropské studii spotřeby potravin u dětí.
- ❖ Je zaměřen na 3 věkové kategorie dětí:
 - do 11 měsíců věku
 - od 12 do 35 měsíců
 - od 36 měsíců do 10 let
- ❖ Použitá metoda sběru dat: záznam

- ❖ První celoevropský průzkum spotřeby potravin, koordinaci plánování provádí EFSA.
- ❖ Výhoda - použití metodiky, která poskytuje srovnatelné a dostatečně podrobné informace pro účely posuzování rizik, reprezentující všechny země a regiony v EU.
- ❖ Sevilla, únor 2010 – podepsáno prohlášení poradního sboru (zástupci členských zemí) o celoevropském průzkumu spotřeby potravin – podpora projektu.
- ❖ Plánován jako průběžný program na období 2012 – 2017.
- ❖ Sběr dat by měl být realizován ve všech věkových skupinách, důraz je kladen na malé děti (od 3 měsíců věku).
- ❖ Fáze přípravy průzkumu (2010 – 2011) je zaměřena na metodiku a proveditelnost v jednotlivých zemích.

Informace o projektu jsou dostupné na [www](http://www.efsa.europa.eu/en/datex/datexeumenu.htm):

<http://www.efsa.europa.eu/en/datex/datexeumenu.htm>

Děkuji za pozornost.